

TELEKI KRISZTINA

Könyvtári, kolostori és múzeumi kutatómunka Mongóliában: Yamāntaka kultusza és meditációs alapszövege

A Yamát, a halál urát¹ leigázó Yamāntaka (Yamandag, tib. gshin rje gshed) leggyakoribb megjelenési formája a bivalyarcú, kilencfejű, 34 karú és 16 lábú ‘félelemkeltő’ Vajrabhairava (Očirt ayūlgan üildegč, Dorjġigġid, röviden ġigġid, tib. rdo rje ‘jigs byed), aki egyben az *Anuttara-yoga-tantrák*hoz tartozó *Apa-tantrák* (tib. *pha rgyud*) egyik legfontosabb tibeti és mongol beavatató vagy meditációs istensége (*yadam*, tib. *yi dam*),² Mañjuśrī (Manjšir, tib. ‘jam dpal), a buddhák bölcsességét kifejező bódhiszattva haragvó megtestesülése, tanvédő (szkr. *dharmapāla*, tib. *chos skyong*), a megvilágosodáshoz vezető ösvényre lépést segítő istenség.

A 2015-ben és 2016-ban végzett mongóliai terepmunka Yamāntaka mongóliai kultuszának nyomon követését, könyvtári, kolostori és múzeumi adatgyűjtés alapján legfőbb szertartási szövegeinek, kolostori gyakorlatainak, ábrázolásainak vizsgálatát célozta.³ Jelen cikk a terepmunka rövid bemutatása után a kolostori kutatás néhány részletét ismerteti, valamint az istenség ‘Magányos Hős’ alakja (*ġigġid bāwō ġigwa*, tib. ‘jigs byed dpa’ bo gcig pa, szkr. *Vajrabhairava Ekavīra*) *ġanjā xutagt* Agwānluwsančoddan vagy Changkya Ngawang Lobsang Chöden (Lcang skya Ngag dbang blo bzang chos ldan, 1642–1714) által írt meditációs alapszövegének (tib. *mngon rtogs*, szkr. *abhi-*

¹ Yama Dharmarāja (Čoiġō, Čoiġal, tib. chos rgyal, gshin rje) a buddhista panteon egyik tanvédő, haragvó istensége, a halál ura.

² Kelényi 2005: 401.

³ A kutatás két szakaszban valósult meg: 2015. június 3-tól szeptember 30-ig a Mongol Tudományos Akadémia Történeti és Régészeti Intézetének keretében a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj támogatásával, valamint 2016. május 31-től augusztus 31-ig a Mongol Állami Egyetem Mongolisztikai Tanszékén a Tempus Közalapítvány kutatói ösztöndíjának támogatásával. Jelen cikk a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj időszaka alatt készült a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj és a Tempus Közalapítvány támogatásával; a cikkben közölt fordítás egy híres mongol újjászületési láncolathoz, a Lcang skya quturytu láncolathoz kötődik.

samaya) fordítását közli, melyet a szerzetesek a szertartások és a meditációs gyakorlatok során használnak.⁴

Yamāntaka, Vajrabhairava tisztelete

A buddhizmus több hullámban érkezett Mongóliába. A mai, tantrikus mongol buddhizmus alapját képező gyakorlatok Tibetből, főként a gelug rend tanáival kerültek a mongol területekre. Vajrabhairava a tibeti gelug rend három fő beavató- és védőistenségének egyike, valamint a szakja rendnek is beavató istensége.⁵ Hagyománya Lalitavajra (10. sz.) és Rwa lotsawa (11. sz.) tevékenységére vezethető vissza. Mivel a legkiválóbb mongol szerzetesek tibeti gelug kolostorokban tanultak, az istenség gyakorlatai elsősorban a 16–17. században kerültek át a mongol területekre: az istenség „anya” vagy hitves⁶ nélküli, Magányos Hős formája és tizenhárom mandalája ismert Mongóliában.

Bár a mongol buddhizmus fejlődése az 1937–1938-as kolostorrombolást követően megrekedt, Vajrabhairava számos ábrázolása és szent szövege fennmaradt. Az 1990-es rendszerváltás után ismét lehetőség nyílt a szabad vallásgyakorlásra, számos buddhista kolostor újjáépült. Vajrabhairava szinte minden mongol kolostorban a legfőbb beavató istenség: szerepe megmutatkozik a mindennapi szertartások (*Cogč'in*, tib. *tshogs chen*), a haragvó istenségek tiszteletére bemutatott szertartások (*Saxius*), a *cam* kolostori tánc (tib. '*chams*) és a szerzetesek meditációja és elvonulása során (*nyanba / nyamba dūwa*, tib. *bsnyen pa sgrub pa*).⁷ A lámamesterek szent szövegek alapján előkészület után (*wangīn beltgel dagon*, tib. *lta sgom*)⁸ szóban adták és adják át a beavatást (*wan / awšig*, tib. *dbang*, szkr. *abhiṣeka*), a teljes felhatalmazást (*lün wan jenan*, tib. *lung dbang rjes gnan*) és szövegmagyarázó átadást (*šadlün*, tib. *bshad lung*) az istenség megidezéséhez, a „felépítés” (jedrim, tib. *bskyed rim*) és „beteljesítés” meditációs fázisához (*jogrim*, tib. *rdzogs rim*).

⁴ Ezúton szeretném megköszönni Orosz Gergely *Khyentse fellow*nak a szerző azonosításában és szövegpárhuzamainak fellelésében nyújtott segítségét.

⁵ *Sandējigsūm*, tib. *gsang bde 'jigs gsum*: *gsang 'dus, bde mchog, 'jigs byed*, azaz Guhyasamāja, Cakrasaṃvara, Vajrabhairava.

⁶ *Yūm / ex*, tib. *yum*, szkr. *śakti*.

⁷ A meditációt a beavatásban részesült hívek is végeztetik.

⁸ A tibeti kifejezés kérdéses.

A terepmunka módszerei

Magyarországon Dr. Kelényi Béla elemezte Yamāntaka tizenhárom mandaláját és tibeti kultuszát.⁹ Az istenség általános jellemzőinek leírása,¹⁰ egyes szövegei mai mongol nyelven megjelentek;¹¹ számos ábrázolása katalógusokban megtekinthető.¹² A szakirodalom megismerésén kívül a 2015–2016-os terepmunka ulánbatori könyvtári, kolostori és múzeumi kutatást foglalt magába. A könyvtári adatgyűjtés filológiai, a kolostori filológiai és antropológiai módszereken alapult. Mivel az egyes ábrázolások megtekintése számos engedélyhez kötött, a múzeumi kutatás nem elemezte azokat, csupán lista készült az istenség egyéni és csoportos ábrázolásairól a múzeumi adatbázisok alapján. A könyvtári kutatás nehézsége abban állt, hogy a tibeti és a mongol szövegeket csupán szkennelve lehetett megtekinteni, és kézzel lemásolni. Noha a kolostori terepmunka során a szerzetesek segítőkészsége minden területen megmutatkozott, a kegytárgyak fényképezése nem minden esetben volt engedélyezett. A meditációs gyakorlatok pontos feltárásához és megértéséhez beavatás és meditációs gyakorlat szükséges.

Könyvtári kutatás

A Mongol Nemzeti Könyvtár régi tibeti és mongol nyelvű buddhista kéziratok és fanyomatok gazdag tárháza. A kutatás a Yamāntakához köthető legfontosabb művek fellelését célozta. A főként papíralapú katalógusok tanulmányozása során mintegy 50 tibeti és 12 mongol nyelvű, Yamāntakával kapcsolatos mű került azonosításra. A mongol művek közül néhány pekingi fanyomat, mások ojrát írással íródtak.¹³ Számos szerzetes gyűjteményes kötetei is tartalmaznak hasonló szövegeket, ám ezek katalógusai nem hozzáférhetőek.¹⁴

⁹ Kelényi 2005: 401–415, valamint az ott hivatkozott művek.

¹⁰ Čoimā (et al.) 2000; Bayasgalan 2011; Bayasgalan 2003; Bayasgalan 2000.

¹¹ Bandida Luwsanlkhündew 2004.

¹² Fleming – Lkhagvademchig 2011; Narantuya – Shur 2015.

¹³ A mongol szútrák egyike-másika a Magyar Tudományos Akadémia Keleti Gyűjteményében is fellelhető (Kara 2000: 116, 296).

¹⁴ A mongol szövegeket gyarapítja Galbabadrā láma magángyűjteményének két szövege (Nyamočir 2015: 10–147, 199–264).

Múzeumi kutatás

A múzeumi kutatás Yamāntaka ábrázolásainak listázását célozta három, buddhista gyűjteménnyel rendelkező múzeumban. Noha alkotójuk és származási helyük többnyire ismeretlen, mind az 1937-es kolostorrombolás előtti időszakból maradt fenn, s a mongol buddhista művészet sajátosságait tükrözi. Yamāntakát többnyire a tíz tanvédő (*arwan xangal*)¹⁵ egyikeként ábrázolják, de hitves nélküli „magányos” alakja, tizenhármass csoportja és mandalája is látható.

A Bogd Kán Palotamúzeum negyven ábrázolást őriz: néhány öntvényt, faragványt és harmincnál több festett tekercsképet. Az összeállított lista az alkotások leltári számát, anyag- és tartalmi meghatározását, rövid leírását, méretét és készítésének időpontját közli. A múzeum publikált katalógusa három alkotás jó minőségű fotóját közli. Az alkotó csupán egyetlen esetben ismert.¹⁶

A Čoiĵin Láma Szentélymúzeum gyűjteménye mindössze kilenc Yamāntaka-ábrázolást tartalmaz: két öntvényt, öt tekercsképet és két papírmásé figurát. A lista a kilenc alkotás leltári számát, anyagát és tartalmi meghatározását, rövid leírását, méretét és készítésének időpontját tartalmazza. Az alkotó egyetlen esetben ismert. A Janabajar Szépművészeti Múzeum 89 Yamāntaka-ábrázolást őriz, melyek leltári száma, anyaga ismert. A múzeum 2014-es Yamāntaka-kiállításának katalógusa a közeljövőben kiadásra kerül.

Kolostori kutatás

A kolostori kutatás Yamāntaka szerepének, ábrázolásainak, szertartások során használt szövegeinek megismerését, a szerzetesek Yamāntakához köthető meditációs gyakorlatainak tanulmányozását célozta Ulánbátor két fő kolostorában, a Jūn xürē Daščoilin kolostorban és a Gandantegčenlin kolostorban, melyek az egykori kolostorfőváros, Urga hagyományát élesztették fel.¹⁷

¹⁵ Vajrapāṇi, Yama, Yamāntaka, Śrīdevī, Mahākāla, Sita-Mahākāla, Caturmukha-Mahākāla, Vaiśravaṇa, Brahmā, Begtse.

¹⁶ Bat-Erdene–Mendsaixan 2011.

¹⁷ A Jūn xürē Daščoilin kolostor Yamāntaka-ábrázolásainak fotózása megtörtént, ám a Gandantegčenlin kolostorban a fotózás nem engedélyezett. A Jūn xürē Daščoilin kolostor *cam* táncán és *Saxius* szertartásán olvasott Yamāntaka-szöveg recitálásának digitális rögzítése, Yamāntaka Magányos Hős alakja egy szerzetes általi felolvasásának rögzítése megtörtént.

1. Szertartási szövegek

A szerzetesek kolostori szertartások, elsősorban a haragvó istenségeknek szentelt havi *Saxius*, év végi *xūcīn xural* és a nyári *cam* tánchoz kapcsolódó *Ĵaxar* szertartások során olvassák az alábbi szövegeket:

Dpal rdo rje 'jigs byed dpa' gcig gi mngon rtogs bsgom bzlas mdor bsdus bzhugs so [‘A Magányos Hős Vajrabhairava megidézésének és mantrarecitációs gyakorlatának összefoglalása’], 12 fólió;

Dpal rdo rje 'jigs byed kyi bla brgyud gsol 'debs bstod pa shis brjod yan lag bdun pa rnams bzhugs, szövegváltozata *Yi dam dpal rdo rje 'jigs byed kyi bla brgyud gsol 'debs bzhugs so* [‘Vajrabhairava lámaláncolata, fohásza, dicsőítése, áldomása, hétagú imája’], 9 fólió;

Dpal rdo rje 'jigs byed lha bcu gsum ma'i sgrub pa'i thabs/ rin po che'i za ma tog ces bya ba bzhugs so [‘Drágakökosár: A 13 Vajrabhairava istenigézésé’], 44 fólió.

Az első, rövid szöveg – melynek fordítása jelen cikk végén olvasható – egyéb szertartásoknak is része, a meditációs gyakorlatok alapszövege.

2. Beavatások

A szerzetesek többféle Yamāntaka-beavatással rendelkezhetnek. Külön beavatás létezik Yamāntaka „Magányos Hős” alakjához és a „Tizenhárom Yamāntaka” csoporthoz, illetve nem ritka, hogy a szerzetesek többször megkapnak egy-egy beavatást. A Jūn xūrē Daščoilin kolostorban tartott legutóbbi beavatásra 2014. szeptember 3–7-ig került sor: a pekingi Yonghegong 雍和宫 kolostor kilencven éves mongol apátja, Ĵamiyantüwden a beavatás után egy újonnan kiadott tibeti gyűjteményből¹⁸ magyarázta Yamāntaka gyakorlatait mongol nyelven.¹⁹ A Gandantegčenlin kolostorban 2016. július 18-án a tibeti Khensur Jhado Tulku rinpocshe tartott beavatást tibeti nyelven mongol tolmácsolással.²⁰

¹⁸ Rje btsun Shes rab rgya mtsho: 522–712.

¹⁹ A beavató mester életrajza, az előkészületek, a beavatás, a többnapos szövegmagyarázat dokumentációjának megtekintése, a tanulmányozott tibeti alapforrás megszerzése megtörtént.

²⁰ Rögzítése megtörtént. A tibeti Khensur Jhado Tulku rinpocshe által a Gandantegčenlin kolostorban tartott Yama beavatás gyakorlatainak követése párhuzamként a Yamāntaka-kutatáshoz, 2016. július 19.

3. Meditáció

Mongóliában nem szokás az Európában elterjedt heti egyszeri, csoportos meditáció. A szerzetesek mesterüktől kapják az útmutatást, és otthon vagy máshol meditálnak, ha akarnak, olyan gyakran, ahogy idejük engedi. A meditációs gyakorlatok megkezdéséhez beavatás szükséges. A beavatottnak először a *Tündügīn naljor* (tib. *thun drug gi rnal 'byor*, 'hatrészes jóga') szöveget kell olvasgatnia, hogy felkészüljön a felépítési és beteljesítési fázisokra. Ezután következik a fent említett, 12 fóliós alapszöveg: *Dpal rdo rje 'jigs byed dpa' gcig gi mngon rtogs bsgom bzlas mdor bsdus bzhugs so* ['A Magányos Hős Vajrabhairava megidézésének és mantrarecitációs gyakorlatának összefoglalása'], melyet fejből kell tudni, hogy a meditáció során pontosan fel lehessen idézni az istenséget. A szerzetesek meditációjának részletes szövege, tantrája a Daščoilin kolostorban a *Dpal rdo rje 'jigs byed chen po'i bskyed rdzogs kyi lam zab mo'i rim pa gnyis kyi rnam bzhag sku gsum nor bu'i bang mdzod* ['A három test drágakökcinstára, avagy a Dicső Yamāntaka felépítése és beteljesítése beható ösvényének két szintje'] (131 fólió). Az erre épülő második meditációs szöveg kizárólag mester segítségével érhető.

A meditációt mester segítségével kell végezni. A kezdetekkor legjobb a mester személyes jelenlétében, együtt meditálva. A meditációt az Oltalomért folyamodás ima (*Itgel, Ĵawdo/Ĵamdo*, tib. *skyabs 'gro*) recitálásával kell kezdeni, melyet légzőgyakorlat és a meditáció maga követi. A rövid meditációkon kívül egyhetes, tíznapos, kéthetes, sőt egy hónapos, hároméves és egyéb meditációk is léteznek. Vannak, akik évente vesznek részt egyéni vagy csoportos meditációban (*nyamband sūx*) a természetben, „temetők” mellett vagy egyéb elhagyatott helyeken.

4. A *cam* tánc előtti Yamāntaka meditáció²¹

A beavatások elsősorban a mindkét kolostor által rendezett *cam* kolostori tánc²² előtti egyhetes meditációs időszakhoz szükségesek (*nyanba / nyamba*

²¹ Majer–Teleki 2014. A *cam* a kolostor egyik legfőbb ünnepe, mely sok hívet vonz. A felkészülés csaknem két hónapig tart, magában foglalva a mozdulatok betanulását, az egyhetes meditációs időszakot, melynek fő alakja *Ĵigīd*, a tánc védőistensége és a *Ĵinsreg* tűzáldozatot (tib. *sbyin sgreg*). A *cam* tánc előtt négy nappal felszentelik

düwa, tib. *bsnyen pa sgrub pa*, a meditációs istenség megközelítésének megvalósítása), melynek során Yamāntakát idézik meg, aki a kolostorok és a *cam* tánc védőistene is egyben (*Ĵigĵidĵn nyamba*, tib. *ĵigs byed bsnyen pa*). A meditációt több szerzetes végzi egy adott helyen, avatatlan szemek elöl elzárva. A *cam* tánc során a szerzetesek hatalmas erejű haragvó istenségeket és egyéb karaktereket jelenítenek meg. A meditáció célja, hogy a tantrikus szertartások és a tánc főbb szereplői mentálisan felkészüljenek az általuk megjelenített istenségek hatalmas erejének elviselésére, megértsék és képviseljék a tantrikus szertartások lényegét. A *Ĵigĵidĵn nyamba* meditáció megvéd a *cam* alatti erőktől, és segíti a szerzeteseket, hogy minden lény hasznára fordítsák kapott hatalmukat.

A Jūn xūrē Daščoilin kolostor *corĵ* lámája interjúban részletezte a közös meditáció menetét. Ő maga 2010-től vesz részt a *cam* előtti meditációban, és 2013-tól ő a tánc alatti szertartások vezetője (*lamdax lam*). Elmondása szerint a meditációban részt vevő szerzetesek száma évente eltérő: az utóbbi években négy–hét fő között volt.²³ A tantrikus szertartások és a tánc főbb szereplőinek (*lamdax lam*, *Čambon*, *Agramba*, *Serĵimba*, *Gombo* stb.) minden évben részt kell venniük a meditációban, azonban van, aki otthonában készül fel. Nincs különbség aközött, hogy valaki egyedül vagy csoportban medítál. A résztvevőknek teljes beavatással kell rendelkezniük Yamāntaka gyakorlataihoz (*Yamandagĵn awšig / Ĵigĵidĵn wan*, tib. *dbang*).

A meditáció a kolostor egyik elsötétített szobájában zajlik; külső inger nem érheti a meditálókat. A bejárati ajtón a *camta* lóg (tib. *mtshams mtha'*, 'határvonal'), mely egy magokkal töltött, kék selyemmel borított, henger alakú tárgy DZAH felirattal, mely *Čoiĵō*, a halál ura – a tánc főszereplője – nevében védi a meditáció helyét a bemenő rossz és a kimenő jó dolgok

az áldozatokat, ruhákat és maszkokat, majd sor kerül a háromnapos *Ĵaxar* (tib. *lcags mkhar*) szertartásra, melynek során háromszor belső *camot*, a harmadik napon külső táncot tartanak (*gadūr cam*), amikor is a kolostor udvarán különböző buddhista istenségeket jelenítenek meg a táncosok. A tánc a *sor* (vagy *sorĵn balin*, tib. *zor*) és a *ĵaxar* elégetésével végződik, melyek fából készült jelképek. Elégetésükkel a gonosz elpusztul. A tánc végén a hálaadó áldozatra, a *Čoiĵō danragra* (tib. *gtang rag*) kerül sor, melyet a következő napon záró szertartás követ.

²² A Gandantegčenlin kolostor felélesztett *Danšig nādam* – *Xūrē cam* táncának dokumentálása 2016. augusztus 6–7-én megtörtént, melynek fő beavató istensége Yamāntaka. A Jūn xūrē Daščoilin kolostor *cam* táncának dokumentálására többek között 2016. július 13-án került sor, melynek fő beavató istensége Yamāntaka.

²³ 2005-ben, a tánc megrendezésének második évében 33 szerzetes vett részt az 53 táncos közül.

áramlásától. A meditálókat a *camyog* segíti (tib. ‘*cham g.yog*, ‘*cam* szolga’), aki teát és ételt hoz. A szerzetesek nem hagyják el a helyiséget egy teljes hétig. A meditáció helyét, a szerzetesek ülését, párnáit először meg kell tisztítani: szvasztika ábrát rajzolnak gabonából, majd *kuša* fűvet raknak keresztbe *vajra* formában. E tisztítás erőt és rendíthetlenséget biztosít a gyakorlóknak. A helyiség oltárán a Magányos Hős ábrázolását, mandaláját helyezik el. Az oltárhoz a *lamdax lam* ül a legközelebb, a többiek körülötte.

A recitálás és a meditáció hajnaltól késő estig tart, éjjelente megengedett néhány óra alvás. A szerzetesek 4-kor vagy 4:30-kor kelnek. A nap négy meditációs szakaszra oszlik (*tun*, tib. *thun*). Az első szakasz kb. 5-től 7:30-ig tart, majd a szerzetesek teát és reggelit fogyasztanak. A 9–12-ig tartó második szakaszt ebéd követi, majd 2–5-ig tart a következő szakasz. Szerény vacsora után az utolsó rész 7–10-ig tart. Az alvás minden kényelmet, pokroccot, ágyat nélkülöz.²⁴

A recitált szöveg (*čogo*, tib. *cho ga*) mindennap ugyanaz. Először az Oltalomért folyamodás szövegét olvassák (*Itgel*), szünet után a *Šēralba*²⁵ szövegét, majd a *Tündügīn naljort*, végül a Magányos Hős szövege következik. Ezután a szerzetesek az előírt mennyiségű varázsigt (*tarni*, tib. *gzungs*, szkr. *dhāraṇī*) mondják magukban, és meditálnak saját ütemükben, ami negyven perctől két óráig tarthat. A meditáció alatt hat *dhāraṇī*t olvasnak, melyek közül a legfontosabb Yamāntaka fő *dhāraṇī*ja, az OM HRĪḤ ṢṬRĪḤ VIKRITĀ NANA HŪM PHATḤ, melyet százezerszer (*bum*, tib. ‘*bum*) recitálnak el. A csoporton belül eltér a szerzetesek recitálási sebessége. Mindenkinek tudatosítania kell magában, hogy meditál, nem lehet arra hagyatkozni, hogy majd más olvas helyette. A *dhāraṇī*t mindenki recitálja. A recitálás közben megjelenik az istenség maga, így nem kalandozhat el a gondolat. Mivel a tizenhárom csoport szövegében nagyon sok a *dhāraṇī*, a szerzetesek Vajrabhairava Magányos Hős alakján meditálnak, akinek nincs külön, hosszú szövege.

Az egyhetes meditációs időszak a tűzsertartással zárul (*jīnsreg*, tib. *sbyin sreg*), melynek során a hibákat, a fonák gondolatok tisztítását végzik a 13 féle gabona és egyéb áldozatok tűzbe vetésével, melyek mindegyike mást és mást szolgál. Ez egy békés tűzsertartás (tib. *sbyin sreg zhi ba*), melyet a fehér abrosz is mutat.

²⁴ Majer–Teleki 2014.

²⁵ A mongol ejtésű szöveg cím azonosítása további kutatásokat igényel.

A Yamāntaka-meditáció alapszövege

A Jūn xūrē Daščoilin kolostor elemzett szövege 12 fólióból áll. Címe: *Dpal rdo rje 'jigs byed dpa' gcig gi mngon rtogs bsgom bzlas mdor bsdus bzhugs so* ('A Magányos Hős Vajrabhairava megidezésének és mantrarecitációs gyakorlatának összefoglalása'). A kézirat ötfóliós változata a Magyar Tudományos Akadémia Keleti Gyűjteményében is hozzáférhető (522.35),²⁶ variánsával és leiratával együtt (635.22).²⁷ Orosz Gergely szíves közlése szerint a szerző, az 1. Changkya Ngawang Lobsang Chöden (1642–1714) gyűjteményes műveinek (*sümbüm*, tib. *gsung 'bum*) Ca kötetében van egy *Yi dam rgya mtsho 'i sgrub skor* ('A meditációs istenségek óceánjának *sādhana* gyűjteménye') című gyűjtemény, melynek szintén része a szöveg, s talán ebből származnak a leiratok. A szerző összes művei a pekingi Tandzsúrban megtalálhatóak, így jelen szöveg is (6253).

A szöveg három fő részre osztható: 1. előkészületek, 2. meditáció és recitálás, 3. záró imák.

1. A szöveg hódolattétellel és témamegjelöléssel kezdődik; a bódhicsitta felkeltésének imájával folytatódik. 2. A gyakorló egy pillanat alatt felidézi a Magányos Hős Vajrabhairavát, mely azután visszaolvad az ürességbe. A gyakorló elkészíti a belső és külső áldozatokat, megáldja és megtisztítja azokat, majd átlényegül a bivalyarcú, kilencfejű, 34 karú és 16 lábú Vajrabhairavává. A szöveget fejből recitálva pontosan úgy képzei el Vajrabhairavát, ahogy van, kitérve összes attribútumára és egyéb részleteire. A *sādhana* meditációs szövegek módszereinek megfelelően a gyakorló létrehozza az istenség hármasságát (tib. *cho ga gsum bskyed*): először fogadalmas lényre lényegül (szkr. *samayasattva*), majd szívénél megjelenik a bölcsesség-lény (szkr. *jñānasattva*), Mañjuhoša, majd meghívja a meditációhoz hasonló Vajrabhairavát, végül e három a DZAḤ HŪM BAM HOḤ mantrával egybeolvad. Ezután a gyakorló meghívja a beavató istenségeket – akik közül Akṣobhya a legfontosabb, mivel Vajrabhairava az ő buddha-családjába tartozik –, és felajánlja nekik a külső és belső áldozatokat. Vajrabhairava magasztalása után az összpontosítás-lény (szkr. *samādhisattva*) jut szerephez, valamint Vajrabhairava fontos mantrái következnek. A gyakorló meghívja magát Vajra-

²⁶ Orosz 2009: 381. *Dpal rdo rje 'jigs byed dpa' bo gcig pa 'i mngon rtogs mdor bsdus*. ff. 1–5, 35,5 x 8,5 (28,5 x 7) cm, 8 sor/oldal, orosz papírra íródott mű a 20. század fordulójáról.

²⁷ Orosz 2009: 843.

bhairavát tartózkodási helyéről, és felkínálja neki az áldozati javakat (külső és belső áldozatok, áldozati sütemény). Magasztalja, majd visszaküldi Vajrabhairavát saját élőhelyére. 3. Végül a gyakorló jótetteket ajánl fel és áldást mond. Ennek utolsó versszakai több szertartási szöveg végén előfordulnak. A mű kolofonnal zárul.

Vajrabhairava. Janabajar Szépművészeti Múzeum gyűjteménye, Ulánbátor.

A fordítás során Kelényi Béla 2005-ben írt kiváló művét és magyar nyelvben meghonosított terminológiáját, valamint Dagjab rinpoche angol művét (2009) vettem alapul.

dpal rdo rje 'jigs byed dpa' gcig gi
 mngon rtogs bsgom bzlas mdor bsdu
 bzhugs so/
 (1v) *na mo gu ru bheera va ya/*
 'dir dpal rdo rje 'jigs byed dpa' gcig gi
 mngon rtogs bsgom bzlas mdor bsdu bya
 tshul ni/

A dicső, magányos hős Vajrabhairava
 megidézésének és mantrarecitációs gya-
 korlatának rövid összefoglalója
Hódolat Bhairavának!
 A dicső, magányos hős Vajrabhairava meg-
 idézése és mantrarecitációs gyakorlata
 röviden a következő:

<p>sangs rgyas chos dang tshogs kyī mchog rnamś la/ byang chub bar du bdag ni (2r) skyabs su mchi/ bdag gi spyin sogs bgyis pa'i bsod namś kyis/ 'gro la phan phyir sangś rgyas 'grub par shog/ ces lan gsum gyis skyabs 'gro semś bskyed bya/</p>	<p>A Buddhához, a Tanhoz és a szerzetesi közösség kiválóságához Megvilágosodásomig oltalomért folya- modom, Adakozás és egyéb tetteim érdemei által Érjem el a buddhaságot, hogy a lények javára lehessenek! – ezt háromszor elismé- telve oltalomért kell folyamodni, és fel- kell kelteni a megvilágosodás szándékát.</p>
<p>rang nyid skad cig gis (2v) dpal rdo rje 'jigs byed zhal gcig phyag gnyis kyis gri gug dang thod pa 'dzin par gyur/ OM HRĪḤ ṢṬRĪḤ VIKRITĀ NANA HŪM PHAṬ. OM SVABHĀVA SHUDDHAH SARVA DHARMA SVABHĀVA SHUNDDHO HAṀ stong pa nyid du gyur/</p>	<p>Egy pillanat alatt egyarcú, kétkarú Vajrabhairavává válok, ki két kezében bárdot és koponyát tart. OM HRĪḤ ṢṬRĪḤ VIKRITĀ NANA HŪM PHAṬ. Az OM SVABHĀVA SHUDDHAH SARVA DHARMA SVABHĀVA SHUNDDHO HAṀ [mantrával] az üresség szférájába enyészik.</p>
<p>stong pa'i ngang las thod pa so so'i nang du mchod pa khyad par gsum ldan dang gtor ma dang nang mchod zag pa med pa'i bdud rtsi'i rgya mtsho chen por gyur/ OM ARGHAM ĀH HŪM/ zhes pa nas/ OM SHABTA ĀH HŪM/ (3r) OM ĀH HŪM/ gsum gyis gtor ma nang mchod rnamś byin gyis brlabs la/ OM SVABHĀVA sbyangs/</p>	<p>Az üresség szférájából egy-egy koponyá- belsejében a három kiválóságot tartalmazó áldozat, az áldozati süte- mény és a belső áldozat,²⁸ hatalmas, makulátlan nektárócéánná változik. Az OM ARGHAM ĀH HŪM sortól az OM ŚAPTA ĀH HŪM [sorig elmondom a mantrát].²⁹ Az OM ĀH HŪM [mantrát] háromszor elmondva megáldom a belső áldozatot, majd az OM SVABHĀVA [kezdetű mantrával] megtisztítom.</p>
<p>stong pa'i ngang las sna tshogs padma dang zla ba dang nyi ma'i gdan gyi steng du HŪM las rdo rje HŪM gis mtshan pa yongs su gyur pa las/ rang nyid dpal rdo rje 'jigs byed chen po sku mdog mthig nag zhal dgu phyag so bzhi</p>	<p>Az üresség szférájából létrejövő színes lótusz, holdkorong és napkorong trón tetején keletkező HŪM szótag egy HŪM szótaggal díszes <i>vajrává</i> változik, majd ebből magamat a kékesfekete testszinű, kilenc arcú, 34 karú, 16 lábú, jobb lá-</p>

²⁸ A belső áldozat vért, vizeletet, alkoholt vagy egyéb tantrikus jelentésű javakat foglal magában (tib. *nang mchod*).

²⁹ OM ARGHAM ĀH HŪM, OM PĀDHYAM ĀH HŪM, OM PUṢPE ĀH HŪM, OM DHŪPE ĀH HŪM, OM ĀLOKE ĀH HŪM, OM GANDHE ĀH HŪM, OM NAIVADHYA ĀH HŪM, OM SHABTA ĀH HŪM. Ez a rész a külső áldozatok (tib. *phyi mchod*) felajánlásáról szól: kézmosó víz, lábmosó víz, virág, füstölő, mécses, illatos víz, étel, zene.

<p>zhabs bcu drug pa g yas bskums shing g yon (3v) bryangs pa'i stabs kyis bzhugs pa/ khams gsum po za bar nus ba ha ha zhes sgrog cing ljags 'dril ba/ mche ba rnam par gtsigs pa khro gnyer can/ khro gnyer gi 'gram du smin ma dang sbyan 'jig pa'i dus ltar 'bar ba/ skra kham ser gyen du brdzes pa/ 'jig rten dang 'jig rten las 'das pa'i lha la sdigs mdzub byed pa/ 'jigs pa rnam kyang/'jigs (4r) par mdzad pa/ PHEM ka ra'i sgra chen po 'brug ltar sgrog pa/ mi'i khrag dang zhag dang rkang dang tshil bu za ba/ 'jigs su rung ba'i thod pa bskam po lngas thod byas shing/ mgo po rlon pa lnga bcu'i thod pa'i 'phreng bas brgyan pa/ sprul nag po'i mchod phyir thogs dang mi rus kyis 'khor lo dang/ rna chal sogs pa'i rus pa'i rgyan rnams kyis brgyan pa/ (4v) gsum pa che ba/ gcer pu'i gzugs can/ smin ma dang 'dzi ma dang sma ra dang ba spu rnams dus mtha'i me ltar 'bar zhing/ rtsa zhal nag po ma he gdong can shin tu khros pa rva rgon po can/ de'i steng ma rva gnyis kyis dbus kyis zhal dmar po/ rab tu 'jigs pa zhal nas khrag 'dzag pa/ de'i steng du 'jam dpal yi zhal ser po yid tsam khros pa/ gzhon nu'i rgyan gyis (5r) brgyan pa/ spyi bor ral pa lnga dang ldan pa/ rva'i rtsa ba'i g yas kyis zhal dang po sngon po/ de'i g yas zhal dmar po/ g yon zhal ser po/ rva'i rtsa ba'i g yon gyi zhal dang po dkar po/ de'i g yas zhal dud ka/ g yon zhal nag po/ zhal rnams shin tu khros pa/ zhal dgu po thams cad kyang spyan gsum gsum dang ldan pa/</p>	<p>bait behajlító, bal lábait kinyújtó hatalmas dicső Vajrabhairavának képzelem el, ki a három birodalmat elnyelni képes, nevetése így hangzik: „Haha!”, nyelve felkunkorodik, agyairait igencsak vicсорítja, [homlokát] haragosan ráncolja, s ráncai mellett szemöldöke és szeme a pusztulás kalpájának [tüzéhez] hasonlatosan lángol. Fakósárga haja felfelé mered. Az evilági és a világon túli istenekre félelmet keltő kéztartással mutat, a félelmeteseket is megfélemlíti, s a mennydörgéshez hasonló hangon PHEM-et kiált. Emberi vért, haját, velőt és zsírt zabál, s félelmetes ötágú, száraz koponya-koronát visel. Az ötven nedves fejből álló füzérrel ékes, áldozati fonalként fekete kígyót hord; azonkívül emberi csontból való kerékdíszekkel, fülbevalókkal és a többi csontékszerekkel is díszített. Hasa kidülled, teste meztelen. Szemöldöke, szempillája, szakálla és szőrszála a kalpa végének tüzéhez hasonlóan égnek. Szerföltt haragvó fő arca fekete bivalypofa, hegyes szarvakkal. Fölötte, a két szarv között egy vörös, igencsak félelmetes arc; szájából vér szivárog. E fölött pedig Mañjuśrī sárga, kissé haragvó arca a fiatalság díszével ékes, fejcsúcsán haja öt füzérre bomlik. A jobb szarv tövéénél lévő első [középső] arc kék, az attól jobbra lévő vörös, a bal oldali pedig sárga. A bal szarv tövéénél lévő első arc fehér, az attól jobbra lévő szürke, a bal oldali pedig fekete. [Ezek] az arcok szerföltt haragvók, s mind a kilenc arcon három-három szem van.</p>
<p>(5v) phyag g yas g yon gyi dang po gnyis kyis glang po che'i pags pa rlon pa mgo g yas dang/ spu phyir bstan te lag pa dang rkang pa'i pags pa g yon pa nas brkyangs te 'dzin pa/ lhag ma g yas</p>	<p>Első két jobb es bal kezével egy elefánt szőrével kifordított nedves bőrének fejét tartja a jobbán, lábainak bőrét pedig a balján. Ami a többi jobb kezét illeti: az elsőben bárd, a másodikban <i>bhindipāla-</i></p>

<p>kyi dang po na gri gug/ gnyis pa na bi dhi pá la/ gsum pa na gtun shing/ bzhi pa na chu gri/ lnga pa na ka n.a ya/ drug pa na dgra ste/ bdun pa na mdung/ bryad pa na (6r) mda’/ dgu pa na lcags kyu/ bcu pa na dbyug to/ bcu gcig pa na kha tam ga/ bcu gnyis pa na ‘khor lo/ bcu gsum pa na rdo rje rtse lnga pa/ bcu bzhi pa na rdo rje tho ba/ bco lnga pa na ral gri/ bcu drug pa na cang te’u bsnamshing/</p>	<p>dárda, a harmadikban fa mozsártörő, a negyedikben kis görbe kés, az ötödikben <i>kaṇaya</i>-lándzsa, a hatodikban csatabárd, a hetedikben lándzsa, a nyolcadikban nyíl, a [második sorban lévő] kilencedikben vashorog, a tizedikben bot, a tizenegyedikben khatvāṅga-bot, a tizenkettődikben csatakorong, a tizenharmadikban ötágú <i>vajra</i>, a tizennegyedikben <i>vajra</i> pöröly, a tizenötödikben kard, a tizenhatodikban <i>damaru</i>-dob.</p>
<p>lhag ma g yon gyi dang po na khrag gis bkang ba’i thod pa/ g nyis pa na tshangs pa’i mgo po/ gsum pa (6v) na phug/ bzhi pa na rkang pa/ lnga pa na zhags pa/ drug pa na gzhu/ bdun pa na rgyu ma/ bryad pa na dril bu/ dgu pa na lag pa/ bcu pa na dur khrod kyi ras/ bcu gcig pa na skyes bu gsal shing la btsugs pa/ bcu gnyis pa na me thab/ bcu gsum pa na thod tshal/ bcu bzhi pa na sdigs mdzub/ bco lnga pa na ‘phan rtse gsum pa/ bco drug pa na rlung ras bsnamshing pa/</p>	<p>A többi bal kéz közül az elsőben vérrel teli koponyacsésze, a másodikban Brahmā-fej, a harmadikban pajzs, a negyedikben láb, az ötödikben pányva, a hatodikban íj, a hetedikben bél, a nyolcadikban csengő, a [második sorban lévő] kilencedikben kéz, a tizedikben „szemfedő”, a tizenegyedikben karóba húzott ember, a tizenkettődikben tűzhely, a tizenharmadikban fejbőr, a tizennegyedik kéz félelmet keltő tartásban van, a tizenötödikben háromágú szalag, a tizenhatodikban szél-szövet.</p>
<p>(7r) zhabs g yas kyi dang pos mi/ gnyis pas ma he/ gsum pas glang/ bzhi pas bong bu/ lnga pas rna mong/ drug pas khyi/ bdun pas lug/ bryad pas wa dang/ g yon gyi dang pos bya rgod/ gnyis pas ‘ug pa/ gsum pas bya rog/ bzhi pas ne tso/ lnga pas khra/ drug pas bya chen po/ bdun pas khyim bya/ bryad pas bzhad mnan pa/ (7v) tshangs pa dang dbang po dang khyab ‘jug dang drag po dang/ gzhon nu gdong drug dang log ‘dren dang zla ba dang nyi ma nmams kha sbub tu byas te/ zhabs ‘og tu mnan nas me dpung rab tu ‘bar ba’i klong dkyil na bzhugs pa/</p>	<p>Jobb lábai közül az elsővel emberre, a másodikkal bivalyra, a harmadikkal ökörrre, a negyedikkel számárra, az ötödikkel tevére, a hatodikkal kutyára, a hetedikkel juhra, a nyolcadikkal rókára [tapos]. Bal lábai közül az elsővel varjúra, a másodikkal bagolyra, a harmadikkal hollóra, a negyedikkel papagájra, az ötödikkel héjára, a hatodikkal egy óriás madárra, a hetedikkel tyúkra, a nyolcadikkal hatyúra tapos. [Jobb] lábaival az arcukat lefordító Brahmát, Indrát, Visnut és Rúdrát, [bal lábaival] a Hatarcú Kamārát, Vinayakát, Candrát és Süryát tapossa, s egy szerfelett lángoló tűz kellős közepén tartózkodik.</p>
<p>rang nyid dam tshig sems dpa’i thugs kar zla gdan la ye shes sems dpa’ ‘jam dpal gzhon nur gyur pa sku mdog ser po</p>	<p>Saját magam vagyok a fogadalmas lény. Szívemnél egy holdtrónuson a bölcsesség-lény, Mañjuhošává váló kissé ha-</p>

<p>yid tsham khros pa/ phyang (8r) g yas ral gri 'phyar zhing/ g yon gyis glengs bam thus kar bsname pa/ zhabs rdo rje skyil krung gis bzhugs pa/ mtshan so gnyis dand dpe byad brgyad cus brgyan pa/ ral pa'i zur phud lnga dang ldan zhing/ rgyan thams cad kyis brgyan pa/ de'i thugs kar ĀH las byung ba'i nyi ma'i dkyil 'khor gyi dbus su ting nge 'dzin sems dpa' (8v) HŪM yig mthing ga 'od zer lnga 'phro ba/ rang gi mig gnyis su KHIMSHIM/ rna bar DZRIM snar KHAM/ lcer RAM/ dpal bar KAM/ lte bar SAM/ skye bar OM/ mgrin par ĀH / thugs kar HŪM gis mtshan bar gyur/</p>	<p>ragvó, sárga testszínű, jobbával kardot emelő, baljában szíve előtt könyvet tartó, <i>vajra</i>-ülésben ülő, a 32 elsődleges és a nyolcvan másodlagos szépségjeggyel ékes, haja öt kontyba fogott és minden ékszerrel díszített. Szívénél az ĀH szó- tagból egy nap-mandala keletkezik, melynek közepén a sötétkék HŪM szó- tag összpontosítás-lényként ötszínű fényt sugároz. Saját két szemem KHIM- SHIM, fülem JRIM, orrom KHAM, nyelvem RAM, homlokom KAM, köl- dököm SAM, homlokom³⁰ OM, torkom ĀH, szívem HŪM jelöli.</p>
<p>thugs ka'i HŪM las 'od zer 'phros rang bzhin gyi gnas nas bsgoms pa dang 'dra ba'i dpal rdo rje 'jigs byed mdun gyi nam mkhar spyang drangs/ DZAḤ HŪM BAḤ HOḤ dam tshig (9r) pa dang gnyis su med par gyur/</p>	<p>Szívem HŪM szótagjából fény árad, és saját helyéről a meditációhoz hasonla- tos dicső Vajrabhairavát a magam előtti térbe meghívom. DZAḤ HŪM BAḤ HOḤ a fogadalmas lényel egybeolvad.</p>
<p>slar yang thugs ka'i HŪM las 'od zer 'phros dbang gi lha nams spyang drangs/ khyed nams kyis mngon par dbang bskur du gsol/ zhes gsol ba btap pas dbang gi lhas dbang bskur/ mi bskyod pas dbu brgyan par gyur/</p>	<p>Újfent a szív HŪM szótagjából fény árad, és a beavató istenségeket meghí- vom. Adjak teljes felszentelést! – ekként fohászokod, és a beavató isten- ség hatalommal ruház fel, és Akṣobhya vállik fejdíszemmé.</p>
<p>OM YAMĀNTAKA ARGHAM PRATĪCCHA HŪM SVĀHĀ zhes pa nas SHAPTA PRATĪCCHA HŪM SVĀHĀ/ zhes mchod pa (9v) phul/</p>	<p>OM YAMĀNTAKA ARGHAM PRATĪCCHA HŪM SVĀHĀ ettől kezdve ŚAPTA PRATĪCCHA HŪM SVĀHĀ/ eddig elmondva áldozatot mutatok be.</p>
<p>OM YAMĀNTAKA OM ĀH HŪM/ zhes nang mchod phul/</p>	<p>OM YAMĀNTAKA OM ĀH HŪM/ ekként a belső áldozatot felajánlom.</p>
<p>gzugs mchog mchog tu drag po che/ dpa' bo mchog gi spyod yul can/ gdul dka' 'dul ba'i don mdzad pa/ rdo rje 'jigs byed la phyag 'tshal/ zhes pas bstod/</p>	<p>A fenséges testűek legerősebbike, A legkiválóbb bátrak tevékenységi terü- letével rendelkező, A nehezen megtéríthetőeket megtérítő Vajrabhairava előtt leborulok – így ma- gasztalom.</p>

³⁰ A tibeti *skye bar* kifejezés talán elírás.

<p>rang gi thugs kar ting nge ‘dzin sems dpa’i mtshar sngags phreng gis bskor ba las ‘od zer ‘phros/ ‘gro ba’i don byas/ rgyal ba rnams mchod/ sangs rgyas byang (10r) sems kyi byin rlabs thams cad bsdus te sngags phreng la thim par gyur/ sngags ni/ OM ARAPACANADHĪḤ OM YAMARĀJA SADOMEYA YAMEDORU ṆAYODAYA YADAYONI RAYAKṢEYA/ YAKṢAYACCHA NIRĀMAYA/ HŪM HŪM PHAṬ PHAṬ SVĀHĀ/ OM HRĪḤ ṢṬRĪḤ VIKRITĀ NANA HŪM PHAṬ/ sogs bzhi ka’am/ OM YAMĀNTAKA HŪMPHAṬ/ chi nus bzlas mthar/ OM YAMĀNTAKA (10v) SAMAYA/ MANUPĀLAYA/ YAMĀNTAKA TVENOPATIṢṢA/ zhes sogs yig brgya brjod/</p>	<p>A saját szívemben ragyogó mantrafüzérrel körülvett összpontosítás lényből fény árad, a lények hasznára tesz, a győzedelmeknek áldoz, a buddhák és bódhiszattvák minden áldását összegyűjti, és a mantrafüzérben feloldódik. A mantra: OM ARAPACANADHĪḤ OM YAMARĀJA SADOMEYA YAMEDORU ṆAYODAYA YADAYONI RAYAKṢEYA YAKṢAYACCHA NIRĀMAYA/ HŪM HŪM PHAṬ PHAṬ SVĀHĀ/ OM HRĪḤ ṢṬRĪḤ VIKRITĀ NANA HŪM PHAṬ/ és a többi négy-szer vagy az OM YAMĀNTAKA HŪM PHAṬ-ot, ahányszor csak tudom, recitálom, végül OM YAMĀNTAKA (10v) SAMAYA/ MANUPĀLAYA/ YAMĀNTAKA TVENOPATIṢṢA/ kezdetű százszótagos mantrát kell elmondani magasztalásként.</p>
<p>rang gi thugs ka’i HŪM las ‘od zer ‘phros/ dpal rdo rje ‘jigs byed mdun gyi nam mkhar spyang drangs/ ljags ‘od zer gyi sbu gus gtor mai’i bcud thams cad drangs te gsol bar gyur/ OM YAMĀNTAKA YIDAM BALIMTA KHAKHA KHĀHI KHĀHI/ gsum mam bdun gyis gtor ma phul/ OM YAMĀNTAKA ARGHAM nas SHAPTA PRATĪCCHA HŪM SVĀHĀ (11r) zhes pas mchod/ OM YAMĀNTAKA OM ĀH HŪM / gis nang mchod phul/</p>	<p>Saját szívem HŪM szótagjából fény sugárzik, és meghívom a dicső Vajrabhairavát az előttem lévő térbe. Nyelve fényszálaival megissza az áldozati sütemény összes levét, és elfogyasztja. OM YAMĀNTAKA YIDAM BALIMTA KHAKHA KHĀHI KHĀHI/ e mantrát háromszor vagy hétszer elmondva felajánljuk az áldozati süteményt. OM YAMĀNTAKA ARGHAM-tól kezdve ŚAPTA PRATĪCCHA HŪM SVĀHĀ-ig szóló mantrával áldozatot mutatunk be. OM YAMĀNTAKA OM ĀH HŪM e mantrával felajánljuk a belső áldozatot.</p>
<p>gzugs mchog mchog tu x/ la phyag ‘tshal/ zhes bstod/</p>	<p>A fenséges testűek legerősebbike [stb. a fent említett, négy soros vers]. Előtt leborulok – ekképp magasztalom.</p>
<p>gtor mgron brtan ba khugs sam/ yang na/ khyed kyis sems can don kun mdzad/ rjes su mthun pa’i dngos grub stsol/ sangs rgyas yul du gshegs nas kyang/</p>	<p>Ha vannak, hívni kell az áldozati sütemény ünnepre érkezett vendégeket, vagy pedig [ezt kell mondani] „Te mindent tégy meg az élőlények javáért,</p>

slar yang ‘byon par mdzad du gsol/ OM BADZRAMUH zhes rang gnas su gshegs/ (11v)	Add meg a tökéletesség varázserejét! Noha most visszatérsz a buddhaföldre, Ismét jöjj el ide, kérlek!” OM BADZRAMUH– ekként saját he- lyére visszatér.
dge ba ‘di yis myur du bdag/ rdo rje ‘jigs byed ‘grub gyur nas/ ‘gro ba gcig kyang ma lus pa/ de yi sa la ‘god par shog/ ces dge ba bsngo/	Ezen erénnyel jómagam rögvest, Miután megvalósítottam Vajrabhairavát, Maradék nélkül minden lényt Vezessek az ő földjére – ekképp erényeket ajánlok fel.
nyin mo bde legs mtshan bde legs/ nyi ma’i gung yang bde legs shing/ nyin mtshan rtag tu bde legs pa’i/ dkon mchog gsum gyi bkra shis shog/ ces shis pa brjod bar bya’o/	Legyen örvendetes a nap s az éj, Legyen örvendetes a délidő, Az éjjel, nappal folyton örvendeztető Három drágakő áldása legyen jelen – ekképp áldást mondok.
zhes pa ‘di ni dong nyer pa ‘ga’ zhig gis bskul ngor – ngag dbang chos ldan gyis sbyar ba’o/ (12r)	Ezt [a szöveget] valamelyik templomszolga (<i>donir</i>) kérésére Ngawang Chöden [Agwāñčoddan] írta.

Zárszó

A kutatás során sikerült Yamāntaka mongóliai hagyományait feltárni. Az 1937 előtti kultuszhoz köthető a Mongol Nemzeti Könyvtár, illetve a három múzeum anyaga, melyek a ma is élő meditációs gyakorlat gyökereit mutatják, hiszen a szövegek és az ábrázolások is a meditáció „támaszai”.

Mivel Vajrabhairava a mongol sárgasüveges kolostorok legfőbb védőistensége, a fordított szöveg alapszövegnek számít, valamint minden haragvó istenséggel kapcsolatos szertartáson az első szövegek között olvassák, mert útmutatása szükséges a többi istenség gyakorlatához is. A szöveget az egyik leghíresebb (belső-)mongol reinkarnációs láncolat tagja, Changkya Ngawang Lobsang Chöden írta (1642–1714), aki kortársa volt az 5. dalai lámának, a 4. pancshen lámának, Öndör gegēn Janabajarnak és számos egyéb, Congkhapa és a sárgasüveges rend tanait tibeti, mongol és mandzsu területeken terjesztő lámának.

A kutatás során két további, hosszú és részletes meditációs szöveget sikerült megszerezni, melyek fordítása egyértelműsítheti az istenség kultuszának mongóliai terjesztőit is.

Elsődleges források

- Dpal rdo rje 'jigs byed dpa' gcig gi mngon rtogs bsgom bzlas mdor bsdus bzhugs so* ['A Magányos Hős Vajrabhairava megidézésének és mantrarecitációs gyakorlatának összefoglalása'], 12 fólió.
- Dpal rdo rje 'jigs byed dpa' bo gcig pa'i mngon rtogs mdor bsdus* ['A Magányos Hős Vajrabhairava megidézésének összefoglalása'], 5 fólió, MTAK, 522.35, 635.22.
- Dpal rdo rje 'jigs byed kyi bla brgyud gsol 'debs bstod pa shis brjod yan lag bdun pa rnams bzhugs*, szövegváltozata *Yi dam dpal rdo rje 'jigs byed kyi bla brgyud gsol 'debs bzhugs so* ['Vajrabhairava lámaláncolata, fohászai, dicsőítése, áldomása, héttagú imája'], 9 fólió.
- Dpal rdo rje 'jigs byed lha bcu gsum ma'i sgrub pa'i thabs/ rin po che'i za ma tog ces bya ba bzhugs so* ['Drágakökosár: A 13 Vajrabhairava istenigézése'], 44 fólió.
- Dpal rdo rje 'jigs byed chen po'i bskyed rdzogs kyi lam zab mo'i rim pa gnyis kyi rnam bzhag sku gsum nor bu'i bang mdzod* ['A három test drágakökincstára, avagy a Dicső Yamāntaka felépítésének és beteljesítésének beható ösvényének két szintje'], 131 fólió.
- Gsang bde 'jigs gsum gyi rim gnyis rnam bshad dngos grub snye ma* [Guhyasamāja, Cakrasaṃvara és Vajrabhairava kétszintű gyakorlatának magyarázata, megvalósítása], Rje btsun Shes rab rgya mtsho. Ser gtsug nang bstan dpe nying 'tshol bsdu phyogs sgrig khang.

Másodlagos szakirodalom

- Bandida Luwsanlxündew 2004. *Yamandagīn ūsgexuīn jergemj* [Yamāntaka meditációs módszere]. 1. kötet. Ulánbátor: Šambal nīgemleg.
- Bat-Erdene, D. – Mendsaixan, O. 2011. *Bogd Xānī ordon muzyei. Ūzmerīn dējis 1911–2011*. [Masterpieces of Bogd Khaan Palace Museum]. Dedicated to the 100th Anniversary of the National Revolution. Ulánbátor: Bogd Kán Palotamúzeum.
- Bayasgalan, Š. 2000. *Burxadiin tailbar tol'. III. Yadām burxad* [Buddhák enciklopédiája 3: beavató istenségek]. Ulánbátor: Urlax erdem.
- Bayasgalan, Š. 2003. *Yamandaga burxanī tailbar* [Yamāntakával kapcsolatos magyarázatok]. Ulánbátor.
- Bayasgalan, Š. 2011. *Arwan xangal burxadīn taxilga* [A tíz haragvó istenség tisztelete]. Ulánbátor: Interpress.
- Čoimā Š. et al. 2000. *Buddīn šašin, soyolīn tailbar tol'. 1–2-r bot'* [Buddhista enciklopédia]. Ulánbátor: Mongol Állami Egyetem.
- Dagyab Rinpoche 2009. *Abbreviated Sadhana Method for Actualization of Thirteen-Deity Vajrabhairava*. California: Gyuto Vajrabhairava Center.
- Fleming, Zara – Lkhagvademchig Jadamba Shastri. 2011 *Mongolian Buddhist Art: Masterpieces from the Museums of Mongolia. Volume I, Part 1 – 2: Thangkas, Embroideries, and Appliqués*. Chicago: Serindia.

- Kara, György 2000. *The Mongol and Manchu Manuscripts and Blockprints in the Library of the Hungarian Academy of Sciences*. [Bibliotheca Orientalis Hungarica XLVII.] Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Kelényi Béla 2005. „Vajrabhairava tizenháromas mandalája.” In: Birtalan Ágnes – Rákos Attila (szerk.) *Bolor-un gerel – Kristályfény. Tanulmányok Kara György professzor 70. születésnapjának tiszteletére*. 1. kötet. Budapest: Belső-ázsiai Tanszék, Magyar Tudományos Akadémia, Altajisztikai Kutatócsoport, 401–415.
- Narantuya, C. – Šur, B. 2015. *Nūdelč Mongolīn sod бүтэлүүдін дэјис. Sodnomīn Gansūxīn xuwīn cuǰlūlgās. Masterpieces of Nomadic Mongolia*. [Collections of Gansuh Sodnom.] Ulánbátor: Ulānbātar Print Co. Ltd.
- Nyamočir, G. (szerk.) 2015. *Galbadraa lama's archive*. [Mongolian-Tibetology Series VII–IX.] Ulánbátor.
- Orosz, Gergely 2009. *A Catalogue of the Tibetan Manuscripts and Block Prints in the Library of the Hungarian Academy of Sciences*. Vol. 2. Budapest: Library of the Hungarian Academy of Sciences.